

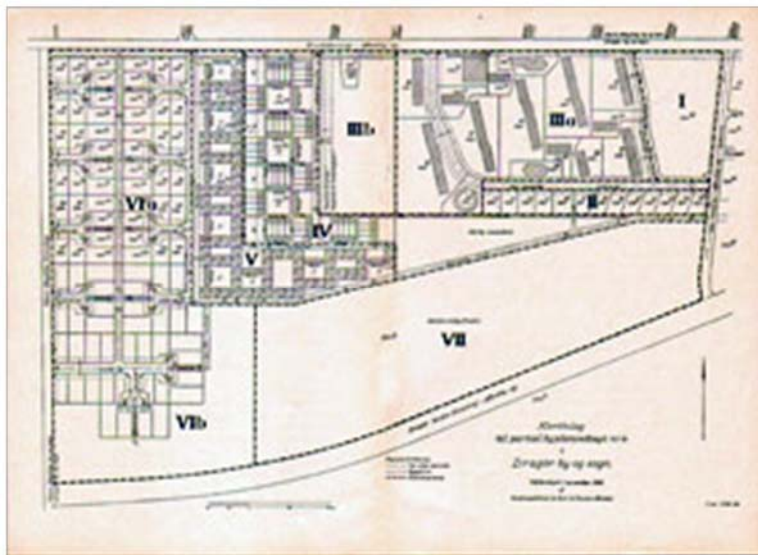
I 1962 blev kriminaloverbetjent Jørgen Rosschou indvalgt i Dragør kommunalbestyrelse som repræsentant for lokallisten, liste T. Jørgen Rosschous hjerte bankede for Dragør, og skulle der træffes beslutninger om Dragørs fremtidige udvikling, måtte det ikke være landspolitiske hensyn, der lå til grund herfor.

Han boede i et af Engparkens rækkehuse. En af hans naboer var byplanlæggeren arkitekt MAA Jørgen Uhd Jacobsen, der var ansat som byplanlægger ved Københavns Amt. Som han selv sagde: ”Jeg sidder tæt på amtsborgmesteren!” Jørgen fik Jørgen til at lave en skitse til en udbygning af Dragør Sydstrand med boligbyggeri, dels som etageboliger i en udvidelse af Boligselskabet Strandparkens betonbyggeri, dels med tæt lav og åben lav boligbebyggelse. Udbygningen blev til det, vi kender i dag som Strandparkens afd. 3 og afd. 5 ved Rødtjørnen, gårdhusene ved Hvidtjørnen og parcelhuskvarteret *Lærkeengen* mellem Hvidtjørnen og Store Magleby Strandvej.

Skitsen blev bearbejdet af arkitekt MAA John Freek Petersen, hvilket resulterede i en kopiering af den, på den tid, igangværende udbygning af Albertslund, med samme hustyper for så vidt angår rækkehuse og gårdhuse. Bebyggelsen var inddelt i storparceller med 12 enheder á 100 m² i hver, hvilket dannede grundlag for udarbejdelsen af *Byplanvedtægt nr. 4, af 1966* *Byplanvedtægt for et område i Dragør kommunes sydlige del.*

Byplanvedtægten blev godkendt af boligministeriet i 1967, og i 1969 indkaldte Dragør kommunalbestyrelse til et offentligt møde på Vierdigets skole, hvor parcellerne blev udbudt til salg. 3 storparceller med rækkehuse og 3 storparceller med gårdhuse. Parcelhuskvarteret blev først udbudt med 3 ’stikveje’ senere med en 4. Det lå i kortene, at Boligselskabet Strandparken skulle tilbydes etagehusgrunden. Med et glimt i øjet sagde man, at socialdemokraterne havde fået udvidelsen af Strandparken, liste T havde fået gårdhusene, og de borgerlige havde fået parcelhusene.

Der var kun få købere til rækkehusgrundene, så den del af udbuddet blev skrinlagt indtil videre. Derimod var der tilslutning til både gårdhusene og de fritliggende enfamiliehuse – på den tid den mest populære boligform.

Det allerførste hus på Hvidtjørnen var et hjertehus. Grunden var en brakmark med vild flora og spredte hvidtjørn.

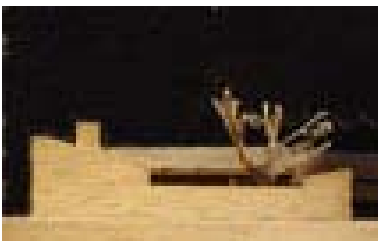
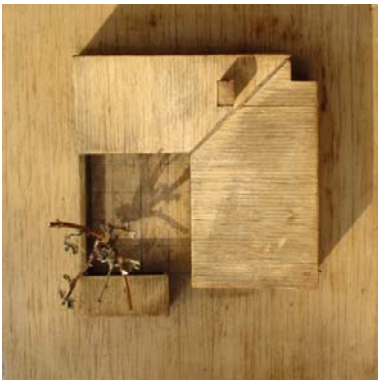
Det lille hus i midten er pumpehuset ved Krudttårnsvej. Rækken af hvidtjørn i baggrunden står langs Krudttårnsvej.

Brønden står i stien mellem nr. 36 og nr. 50. Træet i baggrunden er den nu store esp, der står på ’den grønne firkant’.

Kortbilag til byplanvedtægt 4

I er Strandparken, afd. 2
 II er parcelhusene langs Sdr. Røsevej
 IIIa er Strandparken, afd. 1
 IIIb er Strandparken, afd. 3
 IV er rækkehuskvarteret, senere Strandparken, afd. 5
 V er gårdhusbebyggelsen
 VIa er parcelhuskvarteret
 VIb og VII er fredet tjørneeng

Allerede på det første møde på Vierdigets skole kritiseredes byplanen for de små husstørrelser. 100 m² var ikke meget til en familiebolig i dagens Danmark.

Den første opgave for mig var derfor at få kommunens godkendelse til at ændre husstørrelsen på bekostning af 2 huse i hver storparcel, således at der er 10 huse i stedet for de oprindelige 12.

Kommunen gik med til ændringen på betingelse af, at der i hver storparcel var 2 små huse som ældreboliger.

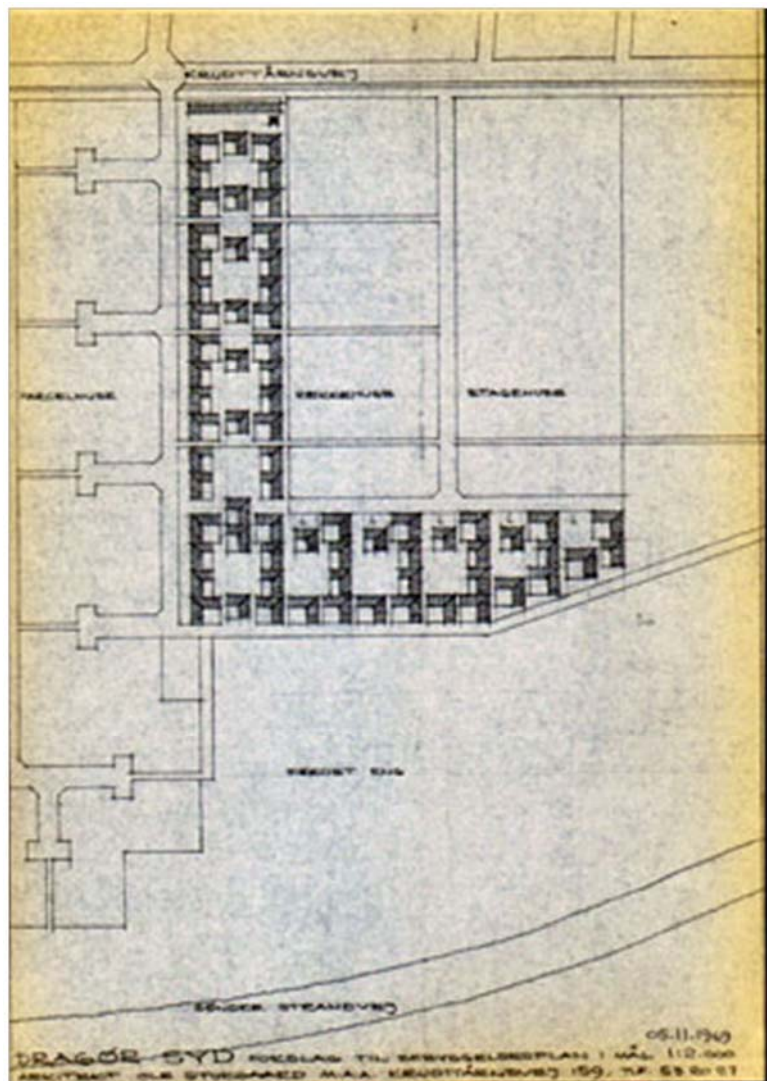
Resultatet var en revideret plan med 4 huse á 150 m², 4 huse á 140 m² og 2 fritliggende huse á 127 m². Den oprindelige plan indeholdt udhuse, men for at få husene så store som muligt blev disse m² inddraget i husene som 12 m² bryggers.

Hustypen var i det første forslag et vinkelhus med ensidigt tagfald med tegl på taget.

Modning af byggegrundene blev påbegyndt i 1969 med ingeniør F.J. Thorsell som projekterende af vej- og stianlæg, ingeniør Bent W. Hedegaard projekterede afløbsanlæg og ingeniør Kaj Drejer projekterede strømforsyningen og vej- og stibelysningen.

Da jeg på det første møde blev bedt om at varetage de arkitektmæssige opgaver i forbindelse med projektering af gårdhusene, gav jeg mig i kast med at sætte mig ind i det foreliggende modningsprojekt, og jeg havde kritiske bemærkninger til udformning af adgangsvejen, Hvidtjørnen. Den har en kørebanebredde på 8,0 m svarende til en trafikvej ude på landet (!) og risikoen er naturligvis, at folk kører alt for hurtigt.

Endvidere havde jeg meget kritiske bemærkninger til vej- og stibelysningen. Strømforsyningen skulle naturligvis have været fremført som jordlagte kabler og ikke på høje elmaster i så tæt bebygget område. Det har været en billig løsning at placere gadebelysningen på elmasterne som uafskærmede lysrør. Et blegt lyshav der sendes ned over husenes tage. Fra gårdhusenes side af Hvidtjørnen ville man aldrig kunne nyde en solnedgang. Stibelysningen var i en rimelig højde, men armaturerne bestod af billige plastiskskærme med lysrør, der havde et bleggøntviolet skær. Jeg fremførte mine tanker på et møde med chefen for teknisk forvaltning, ingeniør Arne Stautz, men de projekterende ingeniører afviste kategorisk at ændre noget som helst.

Senere har beboere i Hvidtjørnen og Rødtjørnen malet stibelysningens armaturer sorte for at slippe for den grimme belysning. Lamperne er siden blevet udskiftet, men den uheldige højtplacerede vejbelysning på Hvidtjørnen består stadig.

I øvrigt indeholder byplanen flere fine træk, idet kørende og gående ikke nødvendigvis behøver at krydse hinanden. Bilerne ind fra Krudttårnsvej – gående kan fra alle husene ad interne stier nå 'skolestien', der forbinder området med dels Rødtjørnens børneinstitutioner, dels Vierdigets børneinstitution og Vierdigets skole.

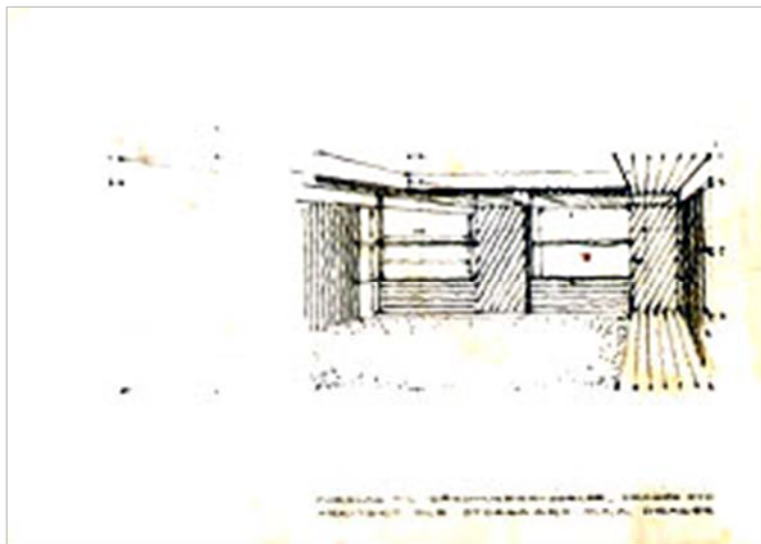
Det første forslags huse havde jeg gennemført som en kollektivbebyggelse for handicappede i Herning. Jeg studerede resultatet og fandt, at teglværkernes krav til mindstehældning på tagfladen ville medføre så høje nordvægge, at deres skyggedannelse i en lille gårdhave ville være for voldsom. I stedet søgte jeg andre løsninger, og kom frem til – alt andet lige – at huse med vandret tag ville være det optimale. Og sådan blev det.

Arkitekturen og de byggetekniske løsninger blev de samme som jeg arbejdede samtidig med i en boligbebyggelse for handicappede ved Vejle.

Sammenbyggede huse skal i henhold til bygningsreglementet have en brandkam – altså en mur der rager op over taget som et værn mod brandsmitte, og det var det der, blandt mange andre overvejelser, var med til at skabe det udtryk bebyggelsen har med de teglklædte murkroner. At konstruktionen virker, har vi desværre haft anledning til at konstatere da Hvidtjørnen nr. 54 brændte uden at nabohusene var påvirkede.

Bebyggelsen består af 28 huse, og arkitektfagligt var det lidt af en udfordring at samordne alle bygherrerens interesser i en fælles planudformning. Der var 56 der skulle tilgodeses – mændene havde osse lidt, de skulle have sagt!

Imidlertid lykkedes det at få alle til at gå med på den samme ide, at alle de udgiftstunge rum i huset – køkken, bad og toilet samt bryggers – placeres ens i alle husene. Indretning med værelser er valgfri idet væggene er fri af den bærende konstruktion

Hvem vil ikke gerne bo og leve i et sådant hus? Røde mursten. Rødt tegtag.

Kollektivbebyggelse for handicappede ved Vejle.

60 cm udhæng over træbeklædte facader. 90 cm udhæng over udvendige døre.

Alle træbeklædte facader, vinduer og døre er vacuum-impregnerede, og skal blot vedligeholdes med linolie.

Linoliebehandlingen er farveløs, og tillader træet at patinere med fyrretræets naturlige farve som antager kulør efter orienteringen mod syd, nord, øst og vest. Imidlertid har husenes skiftende beboere ikke læst vedligeholdelses-anvisningen, men har ladet sig inspirere af byggemarkedernes skiftende udbud af lortebrune nuancer.

4 *dragør syd*

Situationsplanen viser de tre storparceller med 8 huse i den nordlige parcel og 10 huse i de øvrige 2.

Nord for bebyggelsen et garageanlæg mod Krudttårnsvej og det dengang eksisterende kloakpumpelanlæg

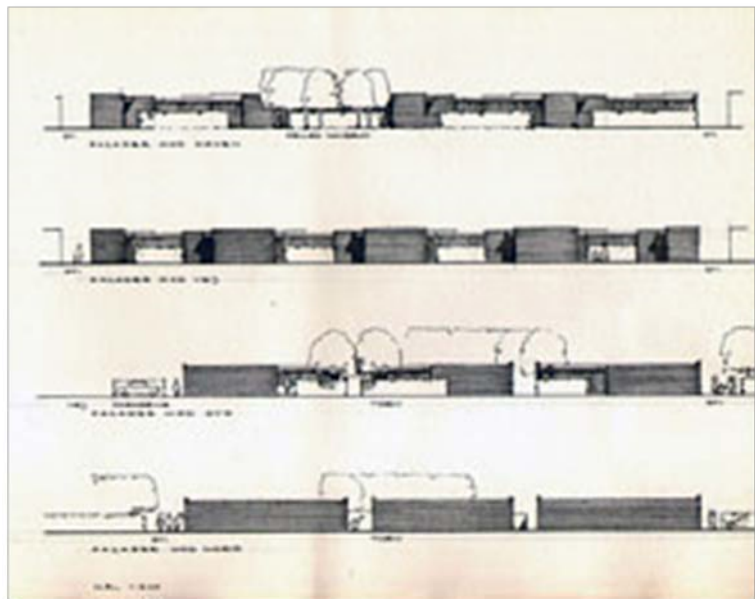
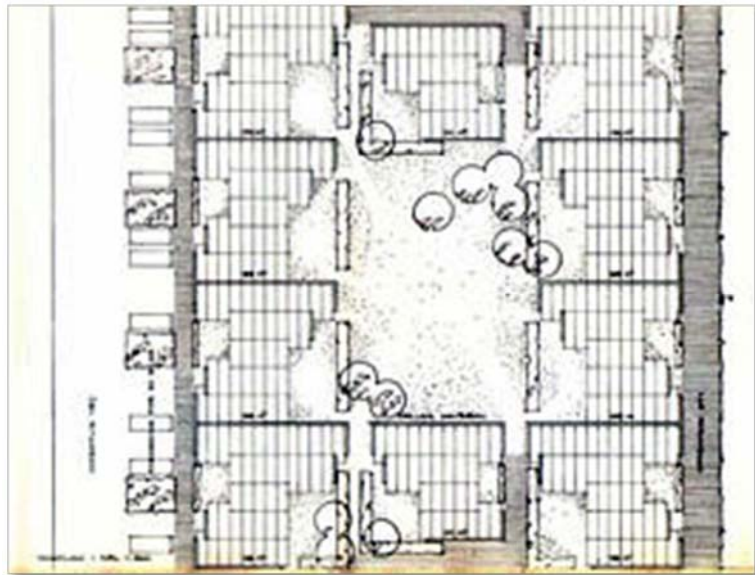
De store huse danner hjørnerne i storparcellen. De mellemstore huse forbinder hjørnehusene mod Hvidtjørnen og mod hovedstien. De mindste huse er fritliggende og er rykket tilbage fra de tværgående stier og afgrænser derved et lille torv og det fælles haverum.

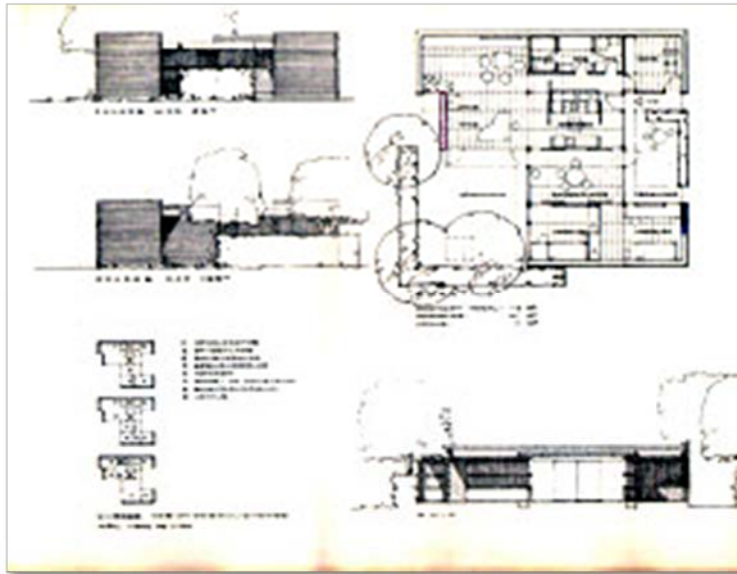
Alle husene har 2 gårdhaver. En østvendt og en vestvendt.

Parkeringsrækken langs Hvidtjørnen er opdelt med plantebede placeret ud for de vestvendte gårdhaver. Bedene tilplantes med æbleroser, klitroser, nevadaroser og havtorn. De vilde roser når en højde på ca. 2 meter, og havtornen står hele vinteren med orangefarvede bær, som harmonerer med det røde murværk.

Alle facader er murværk uden vinduer. Husene har kun vinduer orienteret mod egne gårdhaver. Undtaget er de små huse, der har et lille glughul fra opholdsstuen mod nord. Et glughul monteret med indmuret termoglas.

Gårdhavernes afgrænsning med de klippede bøgehække er under færdigprojekteringen ændret til havemure med teglstensafdækning. I den lille gårdhave med en lav, der giver mulighed for social kontakt. I den store med en høj, der giver afskærmning. Privatliv.

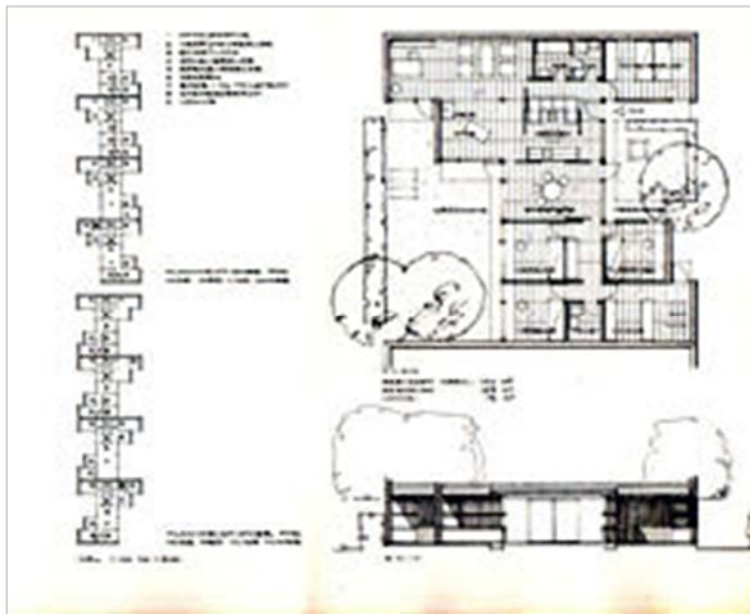

Køkkenet er adskilt fra spise-stuen ud fra den betragtning, at man spiser på en mere værdig måde, når man ikke har udsigt til det rod, der nødvendigvis er i et køkken, når man lige har lavet mad.

Køkkenet er et selvstændigt rum med ovenlys og aftræk. Åbner man døren til entreen er vinduet i entreen vindue i køkkenet. Åbner man døren til stuen, er køkkenet en del af stuen.

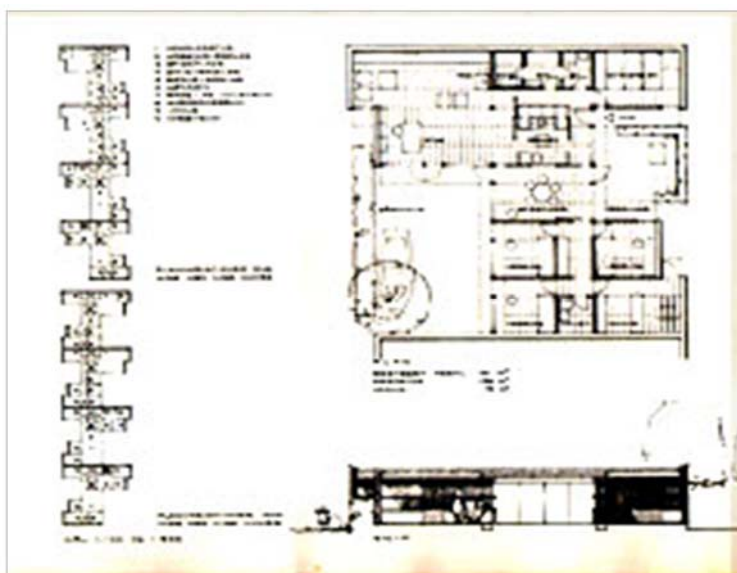
Indretning med sauna kunne vælges til eller fra.

Husene langs Hvidtjørnen er spejlvendte i forhold til den her viste plan, som kan opdeles i en 'voksenafdeling' og 'børneafdeling' adskilt af en fælles afdeling med køkken og spisestue.

Alternativt kan opholdsstuen indrettes med værelser, og i så fald kan opholdsstuen være i et rumforløb med spisestuen. Det nordvendte værelse kan være i åben forbindelse med stuen som en arbejdsplads.

Bryggerset er indrettet med gasfyr og et rustfrit stålbord med vask. Plads til cykler.

'Børneafdelingen' med 3 værelser kan udskilles fra huset og lejes ud med bad og toilet og indgang gennem bryggerset som indrettes med tekøkken.

Efterhånden som børnene flytter hjemmefra kan skillevæggene fjernes, hvilket giver nye indretningsmuligheder.

Huset 'lever' i takt med beboerne.

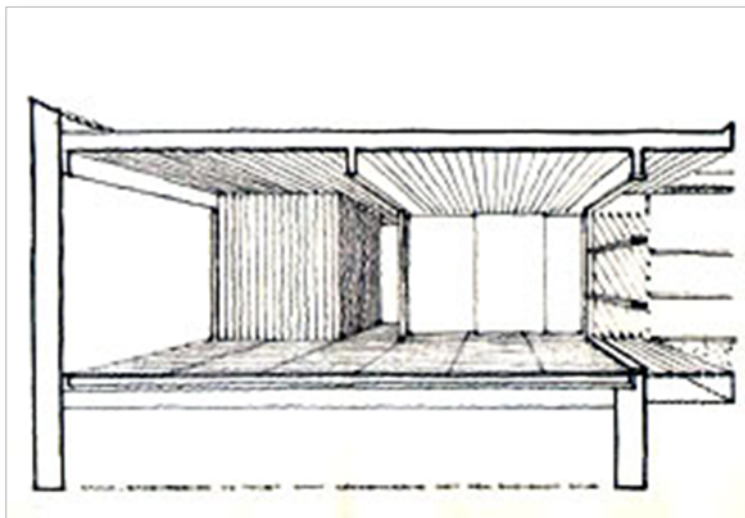
Bryggersdøren og de 2 havedøre som er udgang fra spisestuen og fra stuen er halvdøre.

6 *dragør syd*

Tværsnit i opholdsstue. Til venstre i baggrunden ses sauna og baderum. I midten køkkenet med lukket skydedør.

Højden til underkant drager er 210 cm svarende til en dørhøjde. Vinduesfacaden er 3-delt, således at øjehøjden i siddende stilling er midt i det midterste felt. Stående er øjehøjden i det øverste felt.

Ved vintersolhverv når solen ind til bagvæggen. Ved sommersolhverv rammer solskyggen bunden af vinduet.

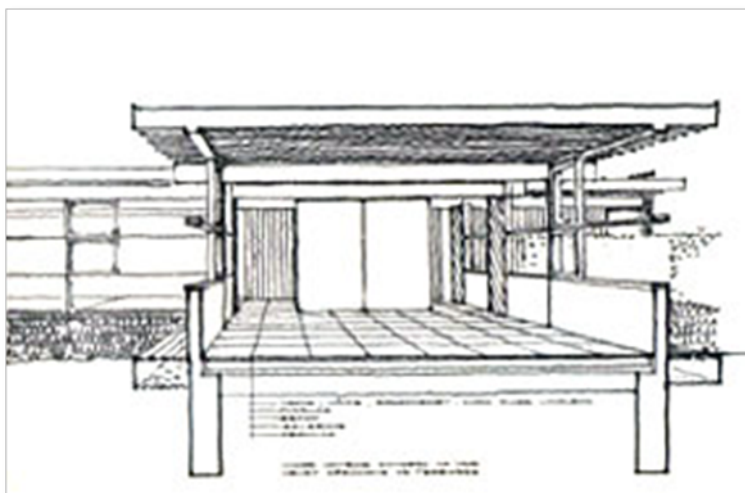
Tværsnit i spisestuen. Man ser ind på køkkenet som adskiller entre spisestue og opholdsstue.

Husene er bygget meget tæt på hinanden, og for at undgå nabobindblik er de øverste felter i facaden blændede, og havemurene når op til det øverste felt. I siddende og stående stilling er det derfor ikke muligt at se længere end til havemuren, og gårdhaven får derved en stor betydning for huset.

Spisestuen har både morgensol og eftermiddagssol, og da det er ubehageligt at være i et rum, der er ligeværdigt belyst, er det øverste felt i den ene facade også her blændet.

Den viste grøft langs facaderne indebærer, at belægningen i gårdhaverne kan komme op i niveau med gulyplanet, hvilket betyder kortere solskygger i haverne.

Husene ligger med gulyplanet i kote 2,1 over daglig vande. Der er omfangsdræn om husene og haverummet er ligeledes drænet. Opbygningen af terrændæk er nederst 40 cm kapilarbrydende stenlag, isolering, 10 cm betonlag og øverst pulverasfalt og et lag støbeasfalt, som kan danne vandtæt underlag for gulybelægning efter eget valg.

Projekteringen påbegyndtes i november 1969, og byggeriet startede i sommeren 1970 efter en licitation hvor murerfirmaet *Geschwendtner & Lau A/S* stod for jord, beton og murerarbejdet, tømrerfirmaet *Svend E. Bülov A/S*, Dragør, stod for tømrerarbejdet, udvendigt og indvendigt snedkerarbejde, *Orla Hansen*, St. Magleby, udførte VVS- og blikkenslagerarbejder og el-installatør *Kaj Svendsen*, Dragør, udførte de elektriske installationer.

Gårdhusene blev opført sideløbende med parcelhusene i *Lærkeengen*, som i overvejene grad består af typehuse, og grundholdningen var, at differencen mellem grundpriserne i *Lærkeengen* og grundpriserne i gårdhuskvarteret, skulle udnyttes til et byggeri i højere kvalitet. Murværk og træ.

Mens vi byggede gårdhusene arbejdede jeg på en boligbebyggelse for *Bikubens Boligfond*, som på den tid havde en typehusudstilling med 70 huse i Skovlunde – *Typehusbyen 70*. Der var kun 5 ud af disse 70 huse, der var billigere end gårdhusene! Og det kunne jeg da godt leve med.

Med på projektet var ingeniør Ib Sørensen, der stod for de bærende konstruktioner, VVS-installationer og de elektriske installationer, herunder svagstrøm.

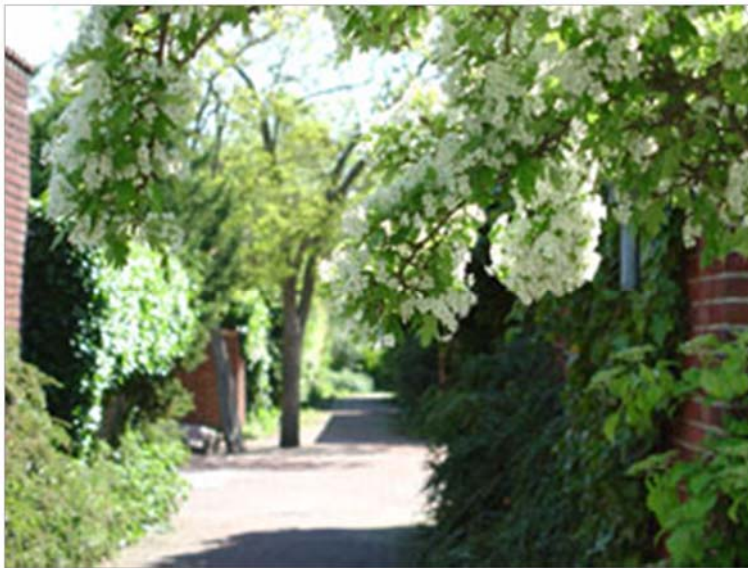
Ib Sørensen blev senere ingeniør i Dragør kommune.

Ud for de vestvendte gårdhaver langs Hvidtjørnen er bede med vilde roser, tænkt som en udvidelse af haven, set inde fra husene. Set over langs ad vejen er det således ikke lutter parkerede biler, der danner synsindtrykket, men parkeringsrækken er opdelt med et plantebed for hvert hus.

Det er overladt til beboerne i hvert hus at passe det rosenbed, der ligger ud for huset.

Det gode resultat ses her ud for nr. 38

Klitroser, æbleroser, nevdaroser og havtorn var den oprindelige plantning mellem p-pladserne som her ud for nr. 38.

Hvidtjørnen blomstrer i juni måned samtidig med hele Sydstrandens vegetation.

De tværgående stier i gårdhusbebyggelsen markeres mod Hvidtjørnen med 4 opstammede hvidtjørn.

Senere tilplantninger er foretaget med rødtjørn. Men det er jo osse lidt svært at være gartner!

Stierne der adskiller storparcellerne udvider sig til et lille torv beplantet med pseudoacacier.

Stibelægningen er røde mursten, svarende til de sten huse ne er muret af.

Stenene er ikke velegnede til terrænbelægning, men de var billige, og til sidst i byggeriet måtte vi spare fordi vi blev pålagt at befæste stien syd for bebyggelsen – på kommunens grund! Endvidere måtte vi betale hele hovedstien som adskiller gårdhusene fra rækkehuskvarteret, hvor halvdelen af stien tilhører rækkehuskvarteret – det senere Strandparken. I projektet var foreskrevet Hyllinge marktegel fra Höganäs – en klinke som havde været ideel til formålet, men som vi så ikke havde råd til.

Da 24 af de 28 huse var opmuret og vi stadig manglede samtlige havemure, måtte jeg kassere 40.000 mursten, som var ved at blive aflæsset på byggepladsen. Stenene skulle være dybrøde. Nu var de rød-gulflammede, og det gik jo ikke!

Der var ikke mere rødt ler tilbage i lergraven ved Ubby Teglværk. Det var jo ikke mindre end en katastrofe, og jeg tog til Ubby for at besigtige forholdene. Her opdagede jeg at der var en svellevej fra terrænen og ned til bunden af lergraven. Hvis svellerne nu blev fjernet lå der neden under et lag rødler, tilstrækkeligt til at vi kunne få vore huse færdige i den samme sten.

De kasserede sten var nu billige, og dem kunne vi til nød bruge som stibelægning.

De har nu holdt i over 40 år, men tjener til en udskiftning.

Pseudoacacien blomstrer i slutningen af juni måned. Den er sambo, og alle pseudoacacietræerne blomstrer.

Et kig en solrig formiddag ned ad stien der adskiller gårdhusene fra Rødtjørnens rækkehusse.

Brønddækslet i forgrunden er den brønd, der ses på side 1, så man kan da sige, der er sket en forandring.

Stien er 4,0 m bred, og skellet mod Strandparken ligger midt i stien.

Vedligeholdelsen påhviler både gårdhusene og Strandparken med 50 % til hver.

Hvidtjørnen 50 i oktoberfarver.

Havemuren mod stien er lav, således at man fra den lille gårdhave kan have kontakt med Dem, der går forbi. Bag den forhøjede del af muren står affaldsposen, så den ikke er synlig udefra.

Vinen er en rådhusvin, der står grøn hele sommeren, men ved løvfald mister den sine blade og efterlader sit grennet på mureværket.

Sternbrædderne er 5/4" fyr behandlet med svensk træbjære. Jeg har skaffet 300 liter, som er opmagasineret på Nordgården i Store Magleby. Beboerne i Hvidtjørnen kan gratis afhente træbjære til eget forbrug.

Underbrædderne i udhænget er ubehandlet savskåret fyrretræ, og facadebeklædningen er vacuumimprægneret og vedligeholdt med linolie.

Udvendige døre er rammekonstruktioner med diagonalsat beklædning, der betyder at dør-rammerne aldrig vil komme til at 'hænge'. Dørene er isolerede med Rockwool. På indvendig side er en dampspærre med alukraft. Udvendig en diffusionsåben asfaltpap.

Havelågen har en fortid som gangbro til hoveddøren, men er endt som en sorttjæret ramme-låge.

Klitrosen der blomstrer i juni var valgt til plantebedene langs Hvidtjørnen. I dag er der efterplantet med nevadaroser, der ikke bliver nær så høje, hvilket betyder, at den afskærmende effekt mod udsynet til bilerne ikke er til stede i dag.

Havemurens højde svarer til 2/3 facadehøjde, hvilket gør gårdhaven og naboskabet ugenert.

Terrænet uden for havemuren er lavere end niveauet i gårdhaven.

Motivet med tagstensafdækninger går igen i hele bebyggelsen, og det forventes at senere selvbyggere af udhuse og halvtage har samme holdning til gedigne materialer(!).

12 *dragør syd*

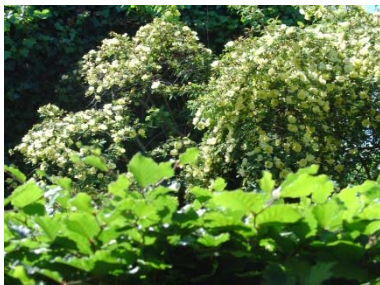
Et kig fra gårdhaven gennem halvdørene til spisepladsen. Nedløbsrøret er omviklet med kyllingevæv, og danner fæste for en hvid klematis og en blå akebia.

Bedet er sat med Hasle lertøjsringe, der er tilplantet med krydderurter, som kan nås fra køkkenet. Citronmelisse, mynte fra Thailand, Marokko og herfra, rosmarin, timian og salvie. Persille, koriander og kørvel.

Bordet er et billigt marmorbord, og stolene er billige cafe-stole, men gode at sidde i!

Herunder bøgehæk og æblerose

Et kig fra gårdhaven og ud i fællesarealet. Se side 14. Udendørspejsen afrunder den udendørs spiseplads. Pejsen er lertøj fra Mexico.

Det fælles haverum begrænses mod øst og mod vest af de mellemstore huse og af de fritliggende mindste huse mod syd og mod nord.

Der er adgang til haverummet fra alle gårdhaver og fra torvet.

Det ligger i det grundlæggende tankesæt for bebyggelsen, at man kan isolere sig i sin egen gårdhave og deltage i det fællesskab, der kan opstå om et fælles haverum.

Haverummet er tilplantet med buske og solitære træer. Træerne er pseudoacacia robinia, og buskene er stedets oprindelige vegetation, engriflet hvidtjørn.

Græsset er lav miniturf med rødsvingel.

Buskene blomstrer i slutningen af maj og i begyndelsen af juni måned med i tusindvis af hvide blomster. Træerne har løvspring i juni, og blomstrer i slutningen af juni med i tusindvis af hvide blomster.

De her viste billeder er optaget i sensommeren, hvor blomsterstandene har sat rakler.

Haverummet er skålformet og virker derfor større end det er i virkeligheden fordi det vandrette plan udgør en større del af synsvinklen end det ville have gjort, hvis det var vandret. Samme virkning har man på Peterspladsen i Rom og i Paloen i Sienna

Havelåge mod torv – æblerose efter blomstring

Havelåge mod haverum – klitrose efter blomstring

Robinia pseudoacacia i blomst ved Sct. Hans

Robinia pseudoacacia med rakler som bæres hele vinteren

I eftersommeren i september måned mødes de hjemmевærende beboere til en fælles grillaften. Her set fra havelågen i nr. 50. Hvis man kan få øje på dem.

Ved grillaftenen i 2013 kunne vi nær have samlet norden – der var deltager med rødder i Grønland, der var venner fra Island, Færøerne, 2 fra Sverige og selvfølgelig os fra Danmark. Én har været i Argentina, men det er sikkert en anden historie.

